

ПРО ПОРЯДОК ЗАТВЕРДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ І ПРОГРАМ ЦИКЛІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ РАДІОЛОГІВ

На останньому конгресі АРУ-2012, 19 вересня відбулась нарада завідуючих (представників) кафедр і курсів радіологічного профілю України (близько 60 присутніх).

В процесі дискусії деякі доповідачі виказали нерозуміння і задавали питання про порядок складання, узгодження і затвердження навчальних планів і програм в галузі післядипломної освіти радіологів, який склався на сьогоднішній день в країні. Це спонукало мене до написання роз'яснення щодо цього питання.

Згідно з класифікацією медичних спеціальностей МОЗ України до наших спеціальностей відносяться: радіологія (залишена для інтернатури), рентгендіагностика, ультразвукова діагностика, радіонуклідна діагностика (за кордоном ядерна медицина), променева терапія і радіаційна гігієна (всього 6). Головними (опорними) кафедрами в Україні зі спеціальностей рентгендіагностика і ультразвукова діагностика (2) є кафедра променевої діагностики НМАПО, а зі спеціальностей радіонуклідна діагностика, променева терапія, радіаційна гігієна і радіологія (4) — кафедра радіології НМАПО.

Ці кафедри є на сьогодні і головними відповідальними за весь процес складання, узгодження і затвердження відповідних програм.

I. Програми і робочі плани інтернатури (1,5 роки), спеціалізації і передатестаційних циклів (ПАЦ).

Ці програми складаються тільки під суворим наглядом МОЗ України (згідно відповідних наказів, таких як № 359 від 19.12.97 "Про подальше удосконалення атестації лікарів"), мають незалежне рецензування і раз на 5 років перезатверджуються на засіданнях Координаційної Ради МОЗ України за участю всіх ректорів навчальних інститутів.

Останнє затвердження цих матеріалів відбувалося протягом 2007-2008 рр., і тоді на засіданнях Ради програми для затвердження представляли: проф. О.А.Гончар (рентген-діагностика), доц. В.І. Яцик (УЗД), проф. О.В. Щербіна

(радіонуклідна діагностика), проф. Д.А. Лазар (променева терапія), доц. В.О.Мурашко (радіаційна гігієна) і проф. Д.С.Мечев (радіологія).

Слід підкреслити, що складання і представлення до МОЗ програм і планів не є прерогативою одного колективу. Наказом МОЗ України в 2007 р. були затверджені кафедри і робочі групи, які разом з головною (головними) брали участь в розробці: навчальні матеріали з рентген і УЗ-діагностики тоді розроблялися з нашими колегами із ХМАПО (зав. кафедрою проф. Спужак М.І.), а променевої терапії і радіології — із Донецького державного медуніверситету ім. М.Горького (зав. кафедрою член-кор. НАМНУ, проф. Думанський Ю.В.). Робочі групи з радіаційної гігієни (відп. доц. Мурашко В.О.) і радіонуклідної діагностики (відп. проф. Щербіна О.В.) склалися з представників кафедри радіології НМАПО. Ці групи затверджуються протоколами МОЗ України; перед захистом в координаційній Раді проводяться обговорення на сумісних засіданнях, вносяться відповідні зміни і представляються в МОЗ, як кінцевий результат: пояснення до програми, програма, робочий план з розрахунками тем і часу проведення, елементи навчання, список практичних навичок, література та ін.

Впродовж 5 наступних років, МОЗ України дозволяє кожній кафедрі (курсу) вносити в програми до 20% змін, доповнень, нововведень, літературних даних самостійно (західноєвропейська система "refresh"), без будь-якого узгодження.

Термін 5-річної дії всіх вищезазначених документів закінчується в 2012-2013 р.р. Таким чином, нас знову чекає велика дуже відповідальна, скрупульозна і об'ємна робота з оновлення, упорядкування, рецензування і затвердження матеріалів Координаційною радою МОЗ України.

По цьому розділу освіти треба особливо зазначити, що аналогів такої системи освіти (плановість, обов'язковість, суворий контроль, велика увага з боку МОЗ, широке обговорення, участь провідних спеціалістів, незалежне рецензування, щорічні протоколи спільних засідань для подання в методичний кабінет МОЗ та ін.) немає. Це наше надбання і його треба підтримувати і розвивати. В порівнянні з переважною більшістю країн світу, де після закінчення інтернатури або резидентури (правда 3-5, навіть 7 років) подальша освіта є добровільною (а це теж може бути і буває предметом необ'єктивним) — наша система є більш гармонічною і керованою (об'єктивною).

II. Програми і робочі плани циклів тематичного удосконалення (ТУ).

За часів СРСР інтернатури і циклів ПАЦ не було; тому цикли спеціалізації і ТУ були основними і єдиними для підготовки радіологів-діагностів і

терапевтів. Тоді цикли ТУ були найбільш продуктивним розділом постійної подовженої освіти радіологів. Автор цієї колонки з радістю пам'ятає ті часи, коли на цикли ТУ прибували 30-40 лікарів-радіологів з усіх куточків великої держави і місяць спілкувалися, обмінювалися досвідом, переймали все нове для того часу.

На жаль, пройшло багато змін і значення цих циклів та увага до них набагато зменшилася — поява циклів ПАЦ і відсутність відповідної мотивації і стимулювання позначилися на падінні інтересу до циклів ТУ. Однак, з виходом наказу МОЗ України № 484 від 7.07.09 ("Шкала балів") все повинно змінитися, а цикли ТУ знову привернуть увагу не тільки з причини потреби знань, а і як дуже важливий фактор варіативної частини "шкали балів" (2-тижневий цикл — 15 балів, місячний — 30 балів). Хочу нагадати, що в 2012 р. лікарі до атестації на II категорію повинні представити 12 балів варіативної частини, в 2013 р. — 16, в 2014 — 20. Таким чином, в 2014 р. буде завершена ця перебудова і лікарям для атестації на першу кваліфікаційну категорію треба буде представити документи з кінцевою оцінкою 70 балів: 40 балів (ПАЦ — обов'язкова частина) плюс 30 балів варіативної частини і 80 балів (40+40) для вищої категорії. При цьому, найбільш вагомий і дуже корисний внесок (особливо з точки зору набуття нових знань) будуть нести цикли ТУ.

Розробка програм і робочих планів циклів ТУ не потребує узгоджень з МОЗ України і є "справою честі" кожної кафедри. Колектив кафедри розробляє самостійно всі необхідні матеріали (за структурою і обсягом аналогічні іншим), отримує 2 рецензії, захищає і подає на методичні комісії до затвердження у Вчену Раду свого навчального закладу.

Мета розроблених програм — нові, актуальні з практичної точки зору методи діагностики та лікування, а терміни проведення складають 7, 14 днів, 1 місяць (як виняток 1,5 місяці).

У зв'язку з підвищенням ролі циклів ТУ в системі подовженої медичної освіти (ПМО) радіологів (і не тільки), редакційна колегія журналу "Радіологічний вісник" виступає з пропозицією до всіх кафедр (курсів) нашого профілю: публікувати на шпальтах журналу програми і робочі плани всіх нових циклів ТУ, які затверджені Вченими Радами навчальних установ.

Це дасть змогу:

- орієнтувати радіологів України в плані вибору необхідних їм циклів і знань;
- на попередньому етапі ознайомитися з тематикою і елементами навчання;
- широко обговорити (побажання, доповнення, зміни, корективи) ці програми;
- підготуватися до активної участі у проведенні цих циклів.

Кафедра радіології НМАПО ім. П.Л.Шупика вже почала роботу в цьому напрямку. Так, в першому номері "РВ" за 2012 р. були опубліковані навчальні програми нового (першого) в Україні циклу ТУ "Мультимодальні зображення в клінічній практиці" (автори — Д.С.Мечев, В.О.Рогожин, О.В.Щербіна, М.М.Фірсова). Програма присвячена навчанню спеціалістів, які працюють на гібридних системах (ПЕТ-КТ, ОФЕКТ-КТ, ПЕТ-ОФЕКТ-КТ); тривалість 2 тижні.

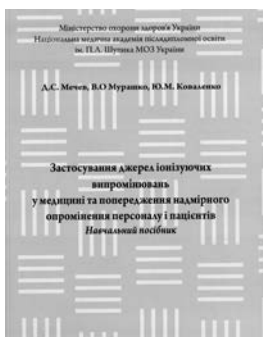
В цьому номері ми продовжуємо публікацію і наводимо навчальні матеріали ще одного нового для України циклу ТУ "Додержання правил радіаційної безпеки при використанні джерел іонізуючих випромінювань в медичних закладах стоматологічного профілю"; тривалість — тиждень (автори В.О.Мурашко, Д.С.Мечев).

Ця програма затверджена Вченою Радою НМАПО на прохання Держінспекції ядерного регулювання України.

Чекаємо на широке обговорення змісту і елементів навчання, згідно цієї і інших запропонованих навчальними установами радіологічних програм.

Д.С. Мечев, м. Київ

НОВІ КНИГИ

Застосування джерел іонізуючих випромінювань у медицині та попередження надмірного опромінення персоналу і пацієнтів / Д.С. Мечев, В.О. Мурашко, Ю.М. Коваленко. — К.: Медицина України, 2010. — 104 с.

Автори: доктор медичних наук, професор **Д.С. Мечев**

кандидат медичних наук, доцент **В.О. Мурашко**

кандидат технічних наук, доцент **Ю.М. Коваленко**

Рецензенти: *завідувач кафедри радіології та радіаційної медицини Національного медичного університету ім. акад. О.О. Богомольця, докт. мед. наук, проф. М.М. Ткаченко; професор кафедри гігієни та екології Національного медичного університету ім. акад. О.О. Богомольця, докт. мед. наук, проф. С.Т. Омельчук.*

У навчальному посібнику висвітлені питання застосування джерел іонізуючих випромінювань для проведення діагностичних і лікувальних процедур, дана характеристика радіаційно-гігієнічних вимог до приміщень, обладнання та роботи з закритими, відкритими та нерадіонуклідними джерелами в умовах медичних закладів. Основна увага приділена питанням дотримання правил радіаційної безпеки та зниження променевих навантажень на персонал і пацієнтів при медичному опроміненні.

Навчальний посібник призначений для слухачів закладів післядипломної освіти, лікарів-радіологів та медичних фізиків закладів охорони здоров'я, які оформлюють ліцензії на право використання джерел іонізуючих випромінювань для діагностики і лікування, лікарів з радіаційної гігієни, які здійснюють нагляд за використанням ДІВ в медичних закладах, а також співробітників регулюючих органів.

Замовити книги можна за телефоном: +38044 503-04-39